

Wijhoere-Capelle.

Den 5^{den} Augustus 1896 bezocht ik de gemeente. De om-
streeks 2.40 van Capelle vertrokken, kwam ik om ±
3.15 aan het Raadhuis. Daar vond ik den burgemees-
ter met diens twee wethouders. -

Wijhoere-Capelle is eene zeer oude kleine gemeente;
geheel protestant. -

Behalve het uitschelden van een vlag, en het versieren
van het Raadhuis had men mijne komst niet gevierd.
Stof tot bespreken vond ik hier zeer weinig; het was
mij bepaald moeilijk om den tijd dood te praten. -

Met den burgemeester van Dijk reed ik na mijn
bezoek aan Wijhoere-Capelle naar Spang, van wel-
ke gemeente van Dijk ook burgemeester is.

De administratie was over het algemeen nog al
goed verzorgd. Van enkele opmerkingen, vooral in
verband tot het bijhouden der bevolkingsregisters,
werd door den secretaris goede nota genomen. - De
administratie was niet van dien aard, dat ik, om
verbetering te verkrijgen, mij deswege schriftelijk
tot het gemeentebestuur gewend heb.

Den 14 October 1901 kwam ik weer in de gemeente, en
vond daar een geheel ander dagelijksch bestuur als in
1896. - Met drie menschen was 't wel te praten.

Ik vernam van ~~de~~ hen, doch de bevolking mental
tot den boerenstand behoorde; er waren 2 schenmakers
putroons, en 16 wereldlieden schoenmaker. Dese men-
schen konden te Wijhoere niet aarden en trachten
veel meer weg; daaraan is de vermindering toe te
schrijven van het bevolkingscijfer.

De haren te habbeyah is van de gemeente; het garen
van het haringeld wordt verpakt; doch bracht vroeger
nooit meer op dan f 2.50; door de ruzie van de fir-
manten Verlemans wordt nu door hen de haren
van af gedreven, en ontvangt de gemeente nu f 450. -

De twee firmas Verlemans concurreeren nu
sterk tegen elkaar; diensengevolge is er veel werk
in de gemeente, en worden hooft dagloonen behaald;

Vrijhoeve Capelle.

Er behaefst niemand naar Duitschland te gaan om
werk te zoeken; alleen in de suikercampagne gaan
erkelen naar de suikerfabriek te Dordrecht; maar ze
kennen dan toch om de 14 dagen thuis. —

De beide firma's Verlemans hebben gedwongen
winkelneming; de werklieden van de ene firma
moeten in den winkel gaan van de dochters Verlemans,
de werklieden van de andere firma bij Dekkers,
zouger van Verlemans, molenaar aan den haas.
s den dijk.

Het drinkwater de Vrijhoeve is goed; de typhus
lijders waren buiten de gemeente bedmet geraakt.
Vrijhoeve heeft met Capelle samen een burgerlijk
ambtelijk; doch schijnt niet tot maatschappijleiden aan-
leiding te geven. — Ook hebben die twee gemeenten
samen eene bespraafplaats, liggende in Capelle

Den 28 April 1905 kwam ik over in de gemeente, na te
voren Vlaamsdonk en Waspik bezocht te hebben. Der spoor-
was ik van Waalwijk naar Vlaamsdonk gegaan; per rij-
tuig deed ik toen den tocht langs de verschillende gemeenten
naar ^{Waalwijk} ~~Vlaamsdonk~~ terug.

Voor mijne audientie had zich uitsluitend aangemeld
de wijnhandelaar Verhaeven, iemand, die in betref is bij
G. S. van een beslissing van B. en W. waarbij hem vergeten-
ning tot verkoop van sterken drank in het klein werd
gebezigd. Hij lichtte zijn beroep nader toe. —

De gemeente is zeer verdeeld over de secretaris quaestie,
de secretaris woont in Sprang en wil daar blijven wonen;
de burgemeester en enkele raadsleden (waaronder Verle-
mans de melhouder) willen, dat hij zich met den
woon in Vrijhoeve vestigt. Ik heb den raad gegeven, om
dese zaak niet op de spits te drijven, en er geen quaestie van
te maken, waardoor er partijchap zou ontstaan in de
gemeente. Dat zou bijv. kunnen geschieden, door den
secretaris een reizenvermijnen te geven, om eene goede
woning in Vrijhoeve te zoeken; bijv. tot 1 Januari 1907.
Beide partijen de melhouder de Bruyn was op de hand

Vrijhoeve Capelle.

van den secretaris) schenen wel over te hebben maar mijn
bemiddelings voorstel.

Ik kreeg den indruk, dat de burgemeester in dese zaak geen
mooie taal speelt, dat hij den secretaris er uit wil drijven
om zelf secretaris te worden.

Gleymans is de rijkste boer uit de gemeente; hij zal f 2000
reverte hebben. Zijn zoon is eene dochtler; een van de zoon is
juist gehuwd met eene dochter van den burgemeester van
Capelle, den heer Vermeulen. — Aan de Nieuwe Vaart,
scheins tegenover de woning van Vermeulen, werd voor het
jonge paar eene nette villa gebouwd.

De Gleymans is stam de meest vermogende inwoner;
stam was vroeger boerenarbeider, en erfde van den rijken
Vermeulen uit Thoon op Zand voor een ja of zes ± een ton. —
Hij bouwde zich toen een net huis, kocht wat land, en
werd landbouwer en paardenhandelaar. Hij is thans
ook lid van den Raad.

~~Gleymans was tot voor enkele maanden lid van den
Raad, omdat hij oud werd, bedankte hij als zodanig
toen het bleef, doch er bij de candidaatstelling een lijst
voor den burgemeester was ingediend, die Gleymans
direct een lijst halen, om een candidaat te laten stellen
tegenover den burgemeester. Het zal zeer interessant
zijn, den afloop der stemming na te gaan.~~

De haven te habbehat brengt ± f 500 aan havengeld op
keruif er van het onderhand haast niets gedaan wordt;
in 1903 werd daaraan slechts f 70. — uitgegeven. Ik heb
B. en W. er op gewezen, dat op dese manier op den duur
niet kan worden voortgegaan.

De melhouder krijgt eene gratificatie; ik heb gevraagd,
die bij het traktement te vragen; men zal dat doen.
De burgemeester schijnt een felle liberaal, een groot
voorstander levens van het openbaar onderwijs; hij
kauwde het sterk af, dat enkele kinderen uit zijne gemeente
de byzondere school aan den haaschen dijk bezaelen,
daardoor werd ^{het onderwijs op} de school in zijn gemeente zoveel minder,
omdat daar minder kinderen ter school gingen, en er, ge-
volgelyk ook minder onderwijzers noodig waren. —

Wijhoere Capelle.

Den 31. Decemb. 1909 kwam ik weer in de gemeente; ik liet me halen aan het station Vraalsheukel - Capelle; reed van daar naar Wijhoere Capelle; bezocht daarna nog Waalwijk; en nam daar later den trein naar den Bosch.

Burgemeester van Kleecheren was nooit candidaat voor den gemeenteraad; hij werd er wel voor aangezocht, maar heeft niet gewild.

Kruipers, veldbaas zeer goed als secretaris-ontwanger; zijne secretarie zag er zeer netjes uit; hij was vroeger onderwijzer in de school van de Noot in de Kerkstraat, en moest om een borst, richte het onderwijs verlaten.

B. en W. verhalen, dat Jhr. Mr. de Vroeg van Zuidewijn zeer gezien is in de gemeente; hij staat iedereen met raad en daad bij; hij is achtigeslagen als forens, in den hoofdelijken omslag. Zuidewijn is 40 kl. A. groot; het huis is oud en versleten, en bovendien zeer vochtig. Het land wordt eitsstond onderhouden; Mr. de Vroeg doet veel werken, en zal wel geen hooge rente van zijn geld maken; hij plant veel op grand hout! — Zuidewijn was in 1795 in handen van familie Kloubens; door het huwelijck van zene juffrouw Kloubens met een de Vroeg kwam het goed in die familie. — Het goed ligt aan een; het Zuidewijn af. waberingplekwaal loopt er door heen; als er grond in de buurt open komt, koopt Mr. de Vroeg nog steeds bij. — Op Zuidewijn moeten prachtige meubels staan!

Er kwamen voortdurend typhusgevallen van inde buurt van de habbeegatsche haven; hij ondersoek van het water in de haven bleek dat zeer besmet. De Heeren Berle. mans lieten daarom de Waalwijkse waterleiding, welke tot Besoyen ligt, doorleggen tot habbeegat, 2300 kl. later dan ver; zij moesten zich verbinden 15 jaar water te nemen en betalen jaarlijks f 460. —

De medelijdelijkheden met den veldwachter zijn gelukkig ten einde; hij betaalt nu aan zijne vrouw, die zich buiten de gemeente gevestigd heeft, f 2. — per week; — hij woont zelf met twee kinderen beneden het gemeentehuis; — van een verkeerde verhouding tot zene andere vrouw is thans geen sprake meer. —

Wethouder van der Waals is bakker; hij vertelde mij,

Wijhoere Capelle.

dat hij 's winters op credit aan de arbeiders zonder werk brood leverde; 's zomers werd dat dan weer afbetaald. Zoo'n lange winter als er nu geweest was, deed veel kwaad; daar waren twee shoudens, die het f 125 bij hem in het kruit stonden; daar was geen enkel gezin, dat geen f 25. schuldig was. Behalve bij den bakker stonden die arme menschen op gelijke wijze in schuld bij den kruidenier. Het was niet mogelijk, dat, nu die schuld in dezen winter zoo hoog was opgelopen, in den loop van den zomer effen rekening gemaakt kon worden.

Verlemans begon in 1901 een stroobulzenfabriek te bouwen; zijn stroomach komen van zuiveren zandgrond dus. schen Breda en Tilburg; ook het stroo dat hij Lindham of Zlemond graeit is goed; hij knijpt het schoongemaakt en afgesneden van de boeren, en betaalt dan f 3. a f 4. per 1000 kl. q. meer, dan voor gewoon stroo betaald wordt. De boeren zullen hem zek wat $\frac{2}{3}$ leveren van wat op het land graeit. — Hij levert de stroobulzen vooral aan binnenlandsche fleschenfabrieken te Schiedam en te Delft; op het moment heeft hij de fabriek moeten stopzetten, omdat de fleschenfabrieken bijna geen orders hebben en dus geen stroobulzen behoeven om de fleschen te verzenden.

Er zou thans geen andere gedwongen winkelnering zijn dan bij den schouffabrikant Eldaren, die meermalen te knechts werkt. Verlemans de wethouder ontbende, dat er bij hem gedwongen winkelnering bestond ten behoeve van zijn kwager! den malencar Dekkers aan den hoanschen dijk. —

Den 27 April 1912 kwam ik weer in de gemeente; later bezocht ik nog de gemeente Capelle. Ik deed den bocht van uit den Bosch.

Wethouder Verlemans is overleden, en als zoodanig vervangen door wethouder Van der Poorte. — B. en W. deelden mij mede, dat Verlemans, na mijn bezoek in 1909 direct een einde had gemaakt aan de gedwongen winkelnering; hij had dan zijn volk geroepd, dat hij van mij gehoord had, dat er over gedwongen winkelnering ge..

